

Katsaus PYLL-indeksiin ja Suomen vältettävissä olevaan ennenaikaiseen kuolleisuuteen

*”Työttömyys, viina, kirves ja perhe
lumihanki, poliisi ja viimeinen erhe”*

FCG Finnish Consulting Group

Helmikuu 2023

FCG.

Hyvinvoinnin ja terveyden
edistäminen sekä PYLL-mittari

Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen HYTE-työ

= Toimintaa, jolla tuetaan ihmisten mahdollisuuksia hyvinvoinnin, terveyden, osallisuuden sekä työ- ja toimintakyvyn ylläpitoon ja parantamiseen. Mahdollisuuksia luodaan pitämällä huolta olosuhteista, jotka tukevat hyvinvointia ja terveellisten valintojen tekemistä (THL)

Yhteinen tehtävä

HYTE on nyt sekä hyvinvointialueen että kunnan tehtävä.
Kumpikaan ei voi tehdä sitä yksin.

Tilannekuva

Jotta voidaan tehdä vaikuttavaa ja mitattavaa
HYTE-työtä, tarvitaan objektiivinen kuva
nykytilasta.

Tavoitteet ja toimenpiteet

Yhteiset tavoitteet ja suunnitelma niiden
saavuttamiseksi takaavat tavoitteellisen
työskentelyn.

Yhteistyö

Tarvitaan uudenlaista yhdyspintatyötä,
kolmannen sektorin osallistamista ja
yhdyskunnallista vaikuttamista

Hyvinvoiva väestö ja mitattava hyöty

Onnistuneet toimenpiteet vähentävät
terveydenhuollon kuormitusta ja terveyseroja
sekä tukevat haavoittuvimmassa asemassa olevia

Seuranta

HYTE-työtä on tehtävä pitkäjänteisesti ja
suunnitelmallisesti. Uusi tilannekuva neljän
vuoden välein mittaa toimenpiteiden
vaikuttavuutta

PYLL on kansainvälisesti laajasti käytetty hyvinvoinnin ja terveyden mittari.

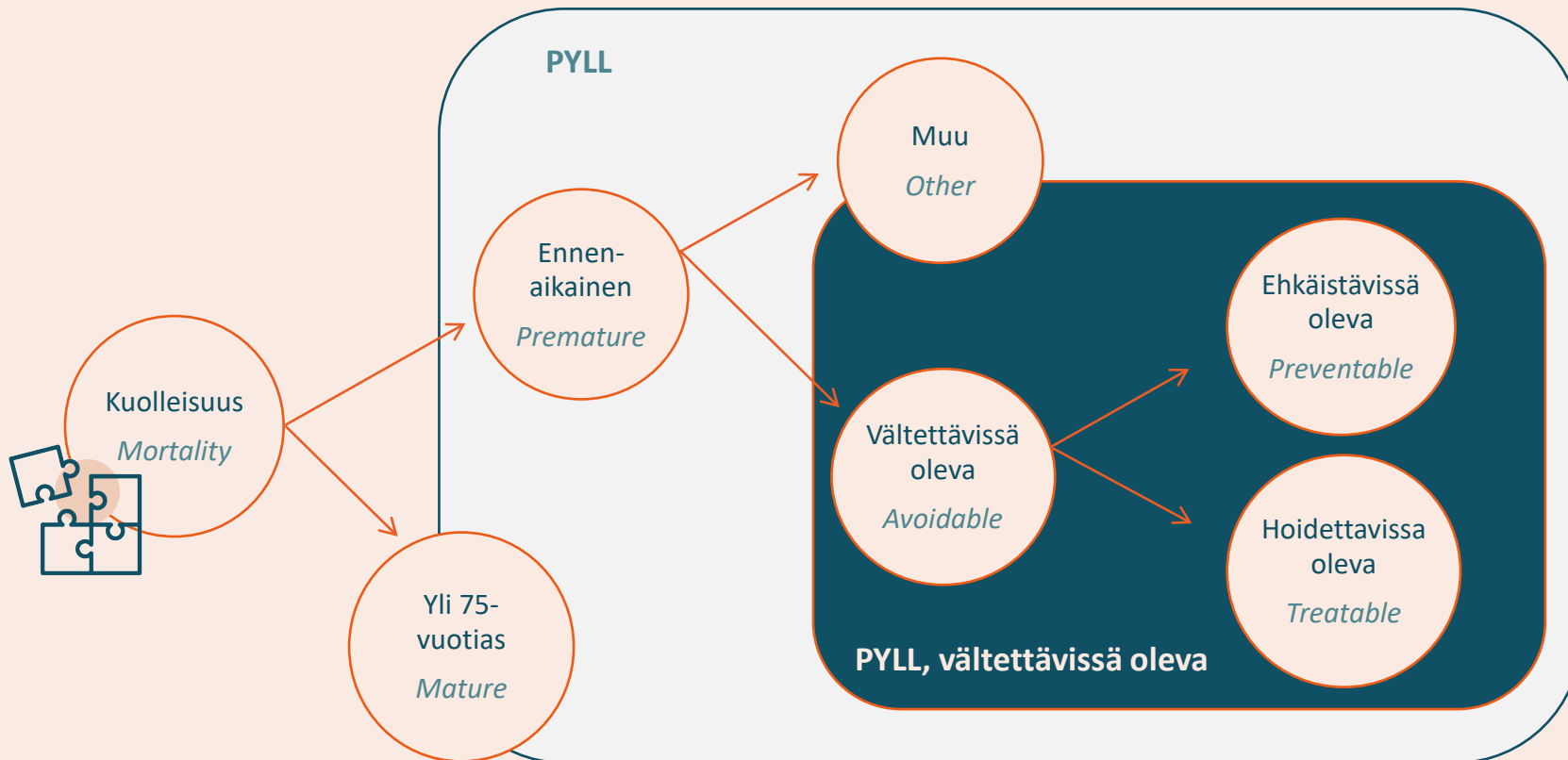
FCG:n **PYLL Hyvinvoinnin ja terveyden kompassi** on paljon enemmän.
Se on tapa tehdä hyvinvointialueen ja kuntien yhteistä HYTE-työtä tavoitteellisesti ja tietoon perustuen.

Kompassi näyttää, missä nyt ollaan ja minne tulisi suunnata.

PYLL – Potential Years of Life Lost

PYLL on tapa tarkastella kuolleisuutta niin, että huomioidaan minkä ikäisenä kuolema on tapahtunut. Usein on järkevää rajata tarkastelu niihin kuolinsyihin, jotka olisi voitu välttää. PYLL:n avulla FCG laskee ja analysoi **vältettävissä olevia enneaikaisesti menetettyjä elinvuosia**.

25-vuotias kuolee →
50 enneaikaisesti
menetettyä elinvuotta

70-vuotias kuolee →
5 enneaikaisesti
menetettyä elinvuotta

PYLL-indeksi:

- Menetetyt elinvuodet/ 100 000 asukasta/ vuosi
- Standardoitu vakioväestöön (OECD:n väestö 2010)

Miksi seurata hyvinvoinnin ja terveyden tilaa PYLL-mittarilla?

Kuolinsyytilastoihin perustuva mittaaminen on objektiivista ja tarkkaa

Ennenaikaisesti menetettyjen elinvuosien mittaaminen pelkkien kuolemien sijaan tuo esille nuorella iällä tapahtuvien kuolinsyiden suuren merkityksen

Kansainvälinen mittari mahdollistaa vertailun ja benchmarkingin muihin maihin

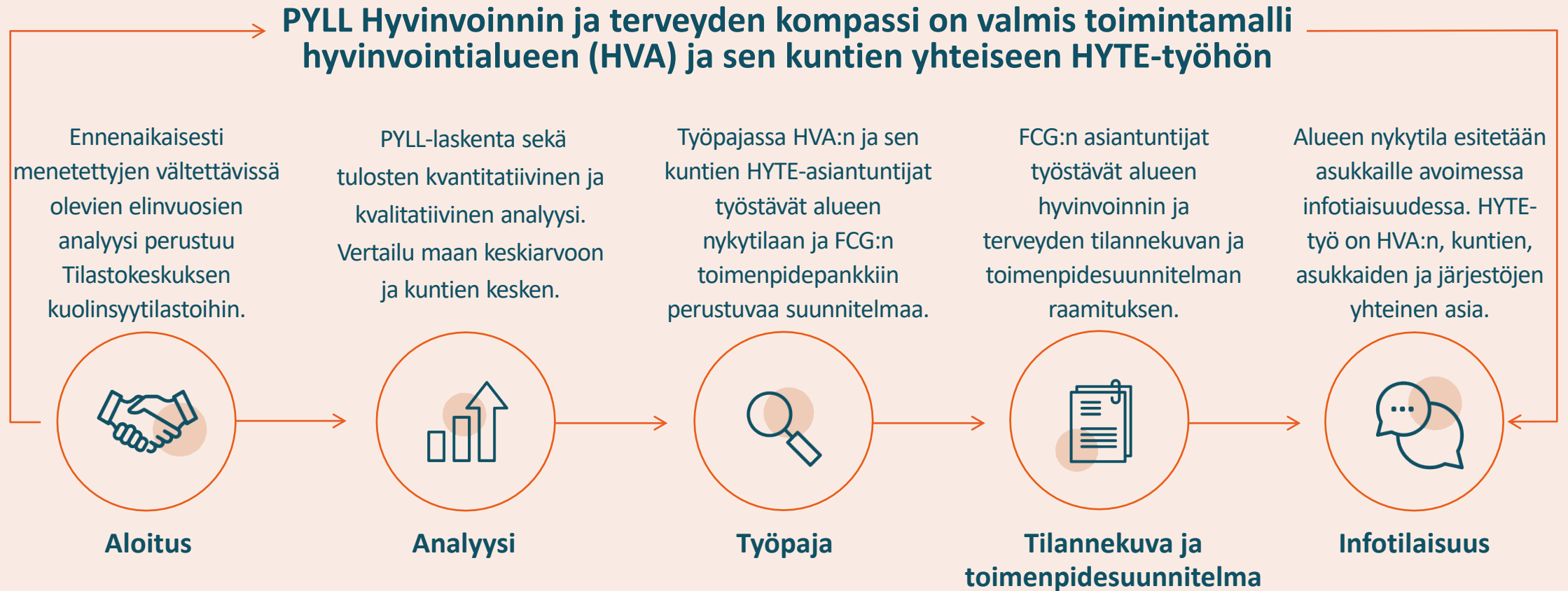

Vaikuttamalla menetettyihin elinvuosiin vaikutetaan samalla myös koko väestön hyvinvointiin ja terveyteen

Mittari mahdollistaa taloudellisten vaikutusten arvioinnin ja toimenpiteiden vaikuttavuuden varmistamisen

Miten tehdä vaikuttavaa HYTE-työtä?

Katsaus Suomen vältettävissä olevaan ennenaikaiseen kuolleisuuteen

PYLL-tilastojen tulkinta

Mikä voi aiheuttaa huolta:

- Korkea vältettävissä olevien ennenaikaisten menetettyjen elinvuosien määrä kokonaisuudessaan
- Kuolinsyyluokat, joihin menetetään eniten elinvuosia
- Naisten ja miesten menetysten erot
- Kuolinsyyluokat, joissa alueelliset menetykset ovat selvästi maan keskiarvoa huonommat tai kehittyvät eri suuntaan kuin muualla maassa
- Kuolinsyyluokat, joissa on kasvava trendi

Mitä luvut kertovat:

- PYLL-indeksi: menetetyt elinvuodet/ 100 000 asukasta/vuosi
 - Standardoitu vakioväestöön (OECD:n väestö 2010)
- Sattumanvaraisuuden vähentämiseksi ja luotettavuuden varmistamiseksi tulokset lasketaan tarpeeksi laajasta aineistosta (nykytila tässä materiaalissa 2016-2020)
- Trendejä arvioidaan niin pitkiltä ajanjaksoilta, että on mahdollista nähdä tehtyjen toimenpiteiden vaikutuksia (tässä materiaalissa 1996-2000 → 2006-2010 → 2016-2020)

Seuraavissa dioissa käsitellään hyvinvointialueiden vältettävissä olevia ennenaikaisesti menetettyjä elinvuosia yllä olevista näkökulmista

FCG:n PYLL-raportin luokat

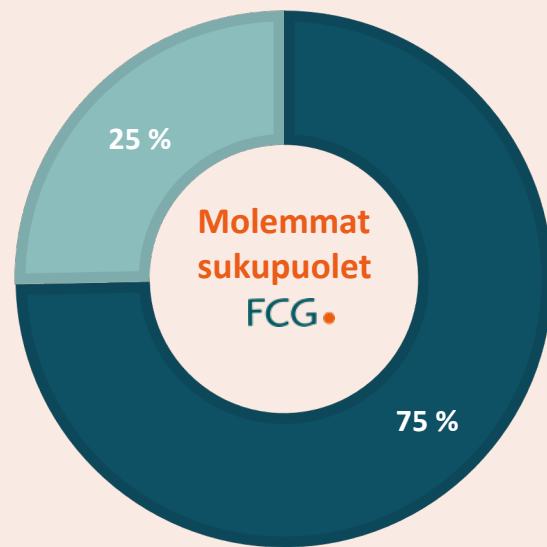

**tässä tärkeimmät alaluokat. Kaikki pääluokat sisältävät alaluokkia, mutta tässä mainitsemattomat ovat Suomessa niin pieniä, että alaluokkakohtaista tarkastelua ei tehdä*

Kuinka suuri osa ennenaikaisista menetyksistä olisi vältettävissä?

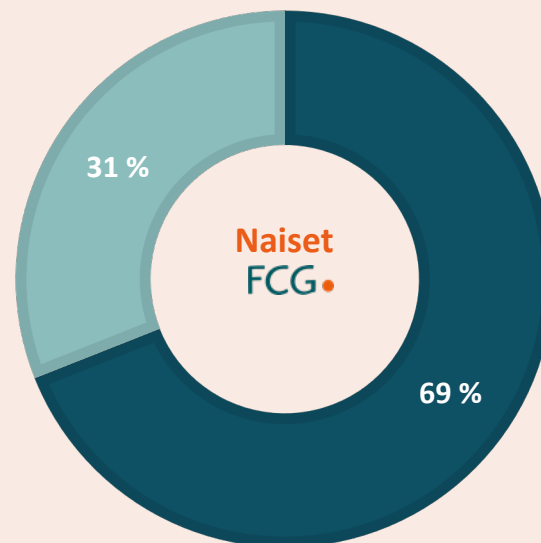
Menetykset

■ Vältettävissä olevat ■ Ei vältettävissä olevat

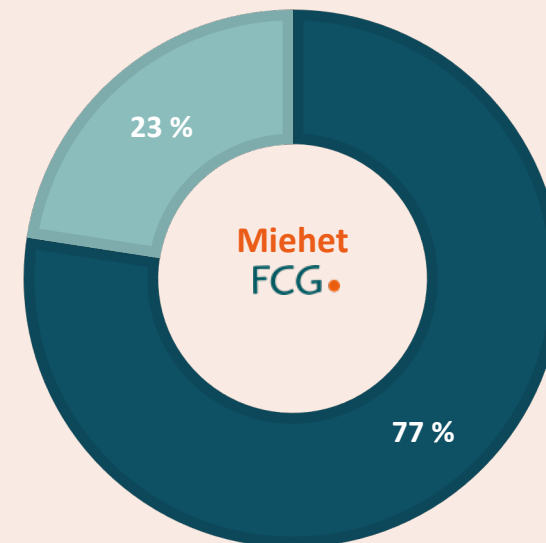
Menetykset

■ Vältettävissä olevat ■ Ei vältettävissä olevat

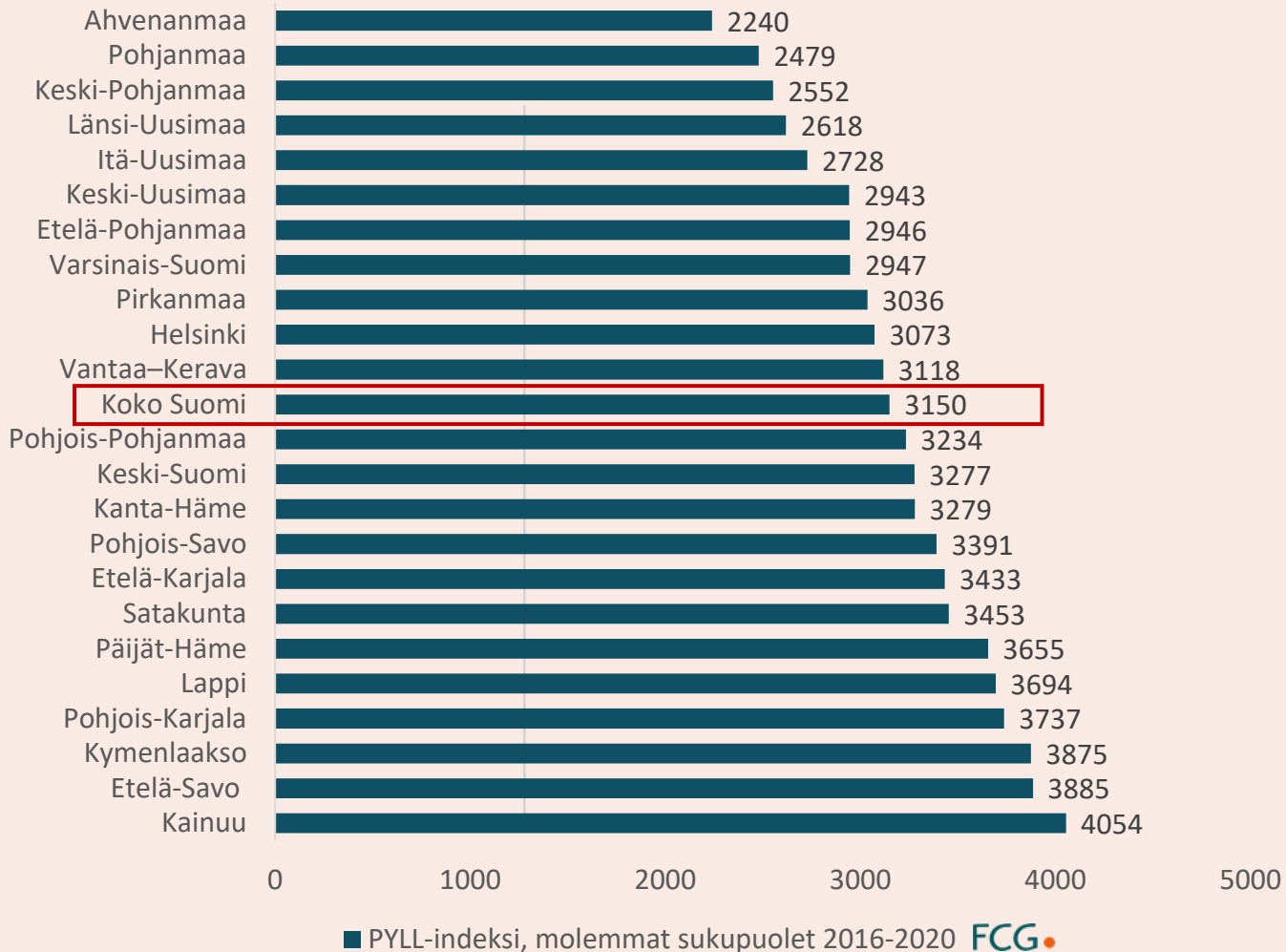
Menetykset

■ Vältettävissä olevat ■ Ei vältettävissä olevat

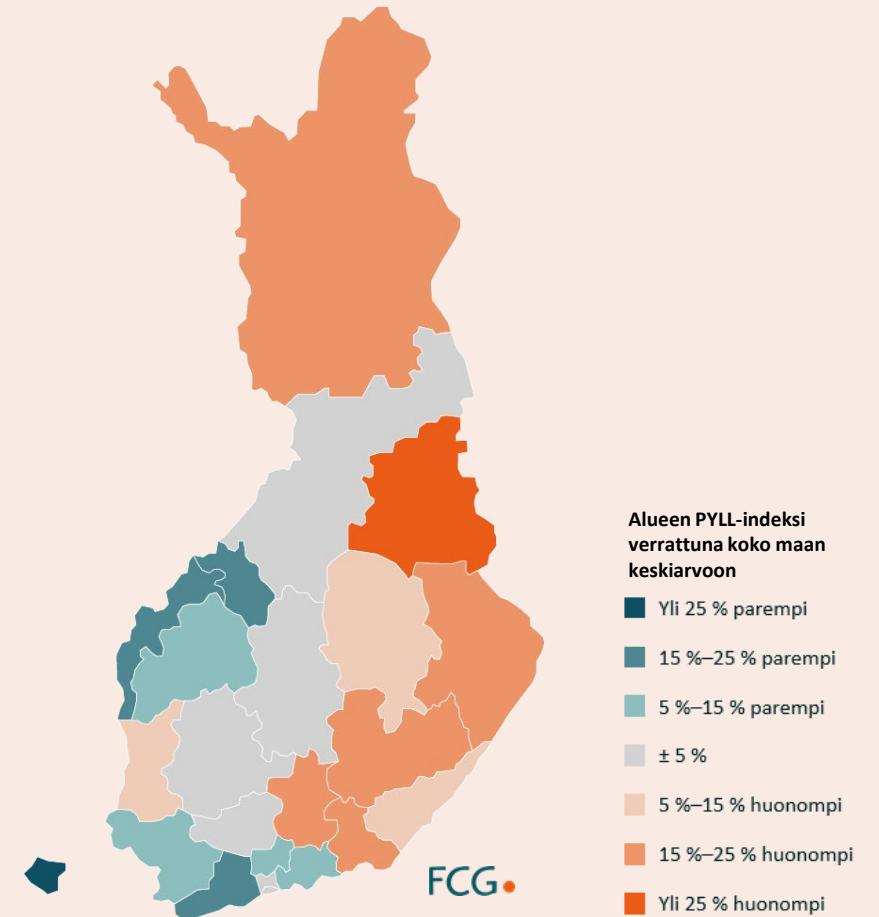

Jopa 75 % ennenaikaisesti menetetyistä elinvuosista Suomessa olisi vältettävissä, eli kuolinsyyn diagnoosi olisi joko ehkäistävissä tai hoidettavissa

Vältettävissä olevien ennenaikaisesti menetettyjen elinvuosien PYLL-indeksi alueittain

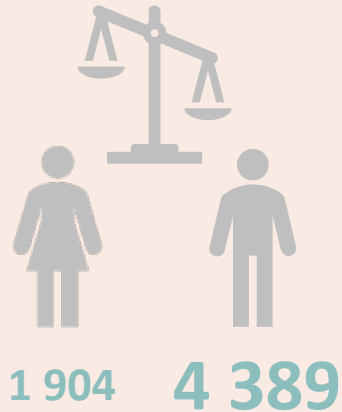
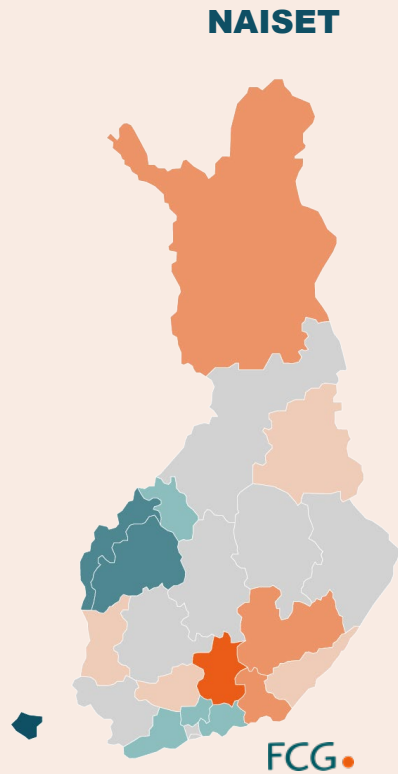

PYLL-indeksi: menetetyt elinvuodet/ 100 000 asukasta/ vuosi

PYLL nostaa esille merkittävän eron sukupuolten välillä

– Miesten PYLL-indeksi on 2,3 kertaa suurempi kuin naisten

Naisten paras:

- Ahvenanmaa 1 183

Naisten heikoin:

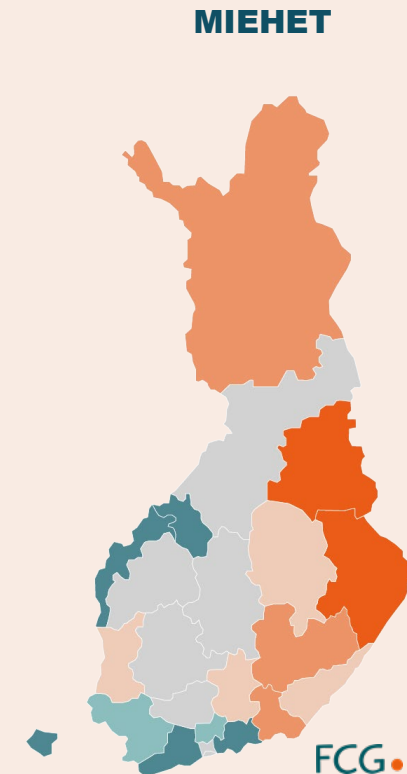
- Päijät-Häme 2 421

Miesten paras:

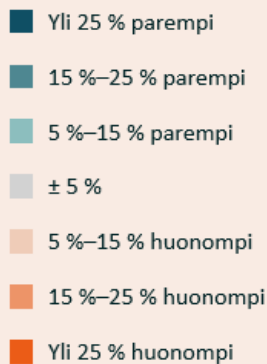
- Ahvenanmaa 3 305

Miesten heikoin:

- Kainuu 5 893

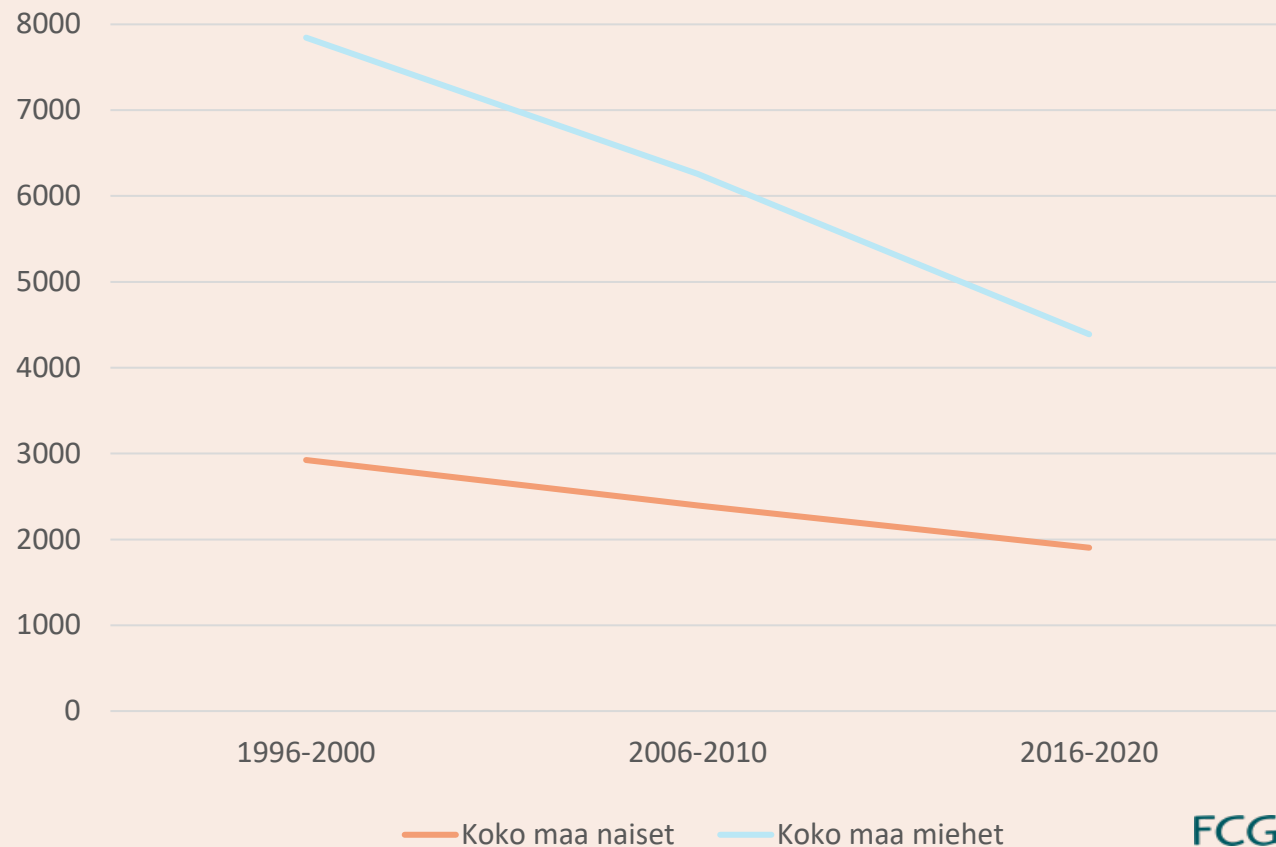

Alueen naisten/miesten
PYLL-indeksi verrattuna
koko maan keskiarvoon

Erityisesti miesten tapaturmien sekä alkoholi- ja huume-kuolemien menetykset ovat suuret

Vältettävissä olevat menetykset PYLL, kehitys

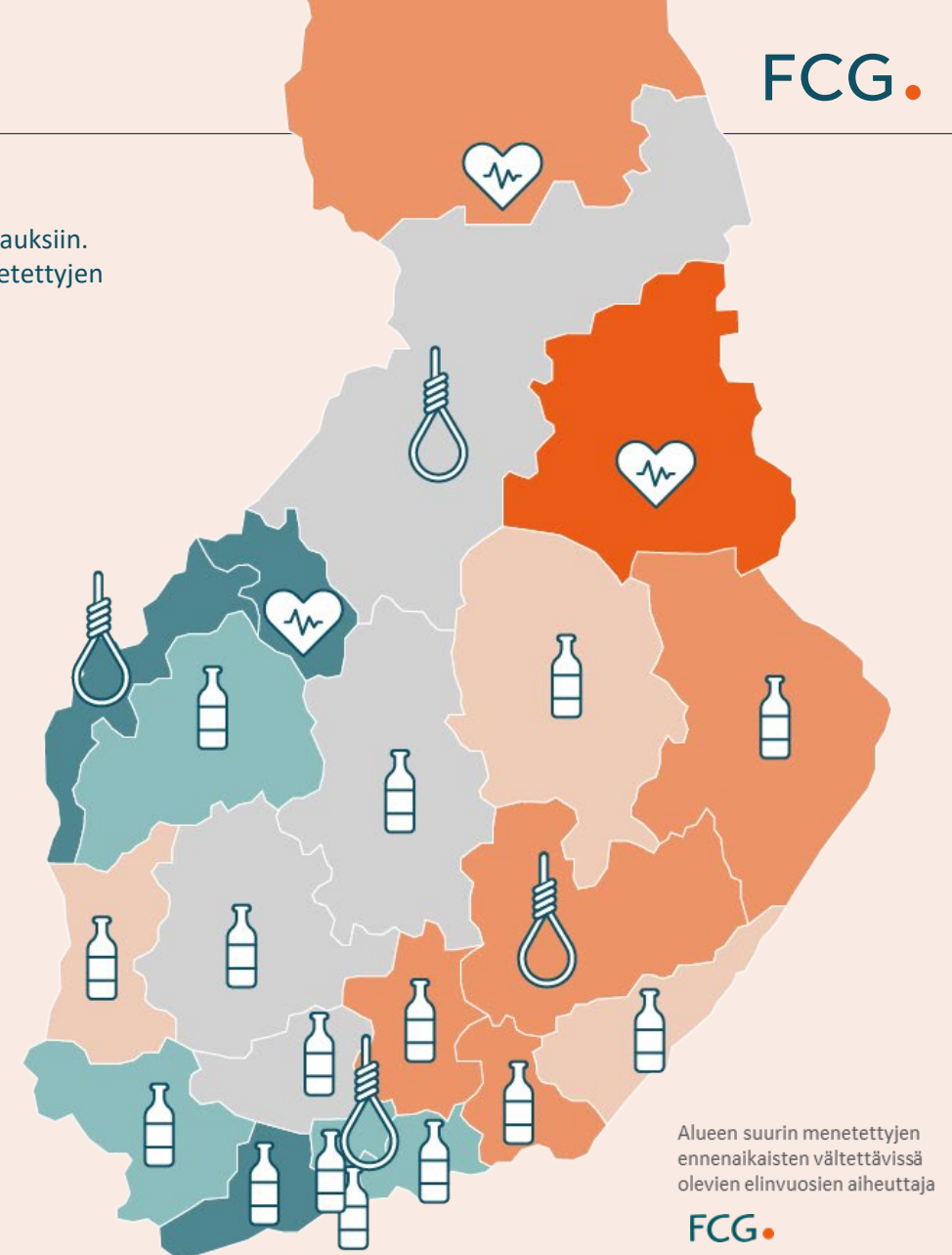
Vältettävissä olevat menetykset ovat 20 vuoden seurannassa laskeneet merkittävästi sekä miehillä että naisilla. Alueellisesti ja alaryhmäkohtaisesti nähdään kuitenkin myös kasvavia trendejä.

Mihin menetetään eniten vuosia?

Suomessa menetetään eniten vältettävissä olevia ennenaikaisia elinvuosia alkoholiin, itsemurhiin ja iskeemisiin sydänsairauksiin. Alueellisessa tarkastelussa nähdään kuitenkin merkittävää vaihtelua ja alueellisia erityispiirteitä. Huumeet nousevat menetettyjen elinvuosien kolmen kärkeen etenkin eteläisimmässä Suomessa.

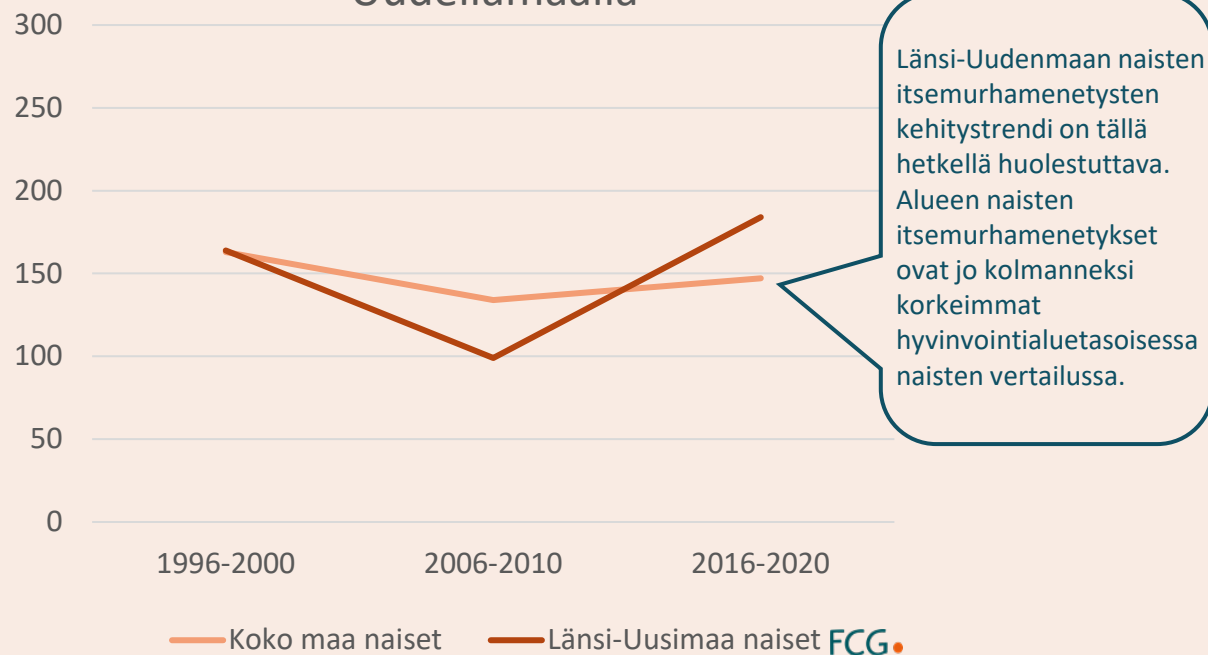
Alla kaikkien alueiden top3 suurimmat menetykset kuolinsyytilastojen alaluokkakohtaisessa tarkastelussa:

ALUE	1.	2.	3.
Koko Suomi	Alkoholi	Itsemurha	Iskeemiset sydänsairaudet
Ahvenanmaa	Itsemurha	Iskeemiset sydänsairaudet	Keuhkosityöpä
Etelä-Karjala	Alkoholi	Iskeemiset sydänsairaudet	Itsemurha
Etelä-Pohjanmaa	Alkoholi	Itsemurha	Iskeemiset sydänsairaudet
Etelä-Savo	Itsemurha	Alkoholi	Huumeet
Helsinki	Alkoholi	Huumeet	Iskeemiset sydänsairaudet
Itä-Uusimaa	Alkoholi	Iskeemiset sydänsairaudet	Itsemurha
Kainuu	Iskeemiset sydänsairaudet	Itsemurha	Alkoholi
Kanta-Häme	Alkoholi	Itsemurha	Iskeemiset sydänsairaudet
Keski-Pohjanmaa	Iskeemiset sydänsairaudet	Alkoholi	Itsemurha
Keski-Suomi	Alkoholi	Itsemurha	Iskeemiset sydänsairaudet
Keski-Uusimaa	Itsemurha	Alkoholi	Huumeet
Kymenlaakso	Alkoholi	Itsemurha	Iskeemiset sydänsairaudet
Lappi	Iskeemiset sydänsairaudet	Itsemurha	Alkoholi
Länsi-Uusimaa	Alkoholi	Itsemurha	Huumeet
Pirkanmaa	Alkoholi	Itsemurha	Huumeet
Pohjanmaa	Itsemurha	Iskeemiset sydänsairaudet	Rintasyöpä
Pohjois-Karjala	Alkoholi	Iskeemiset sydänsairaudet	Itsemurha
Pohjois-Pohjanmaa	Itsemurha	Alkoholi	Iskeemiset sydänsairaudet
Pohjois-Savo	Alkoholi	Itsemurha	Iskeemiset sydänsairaudet
Päijät-Häme	Alkoholi	Itsemurha	Huumeet
Satakunta	Alkoholi	Itsemurha	Huumeet
Vantaa-Kerava	Alkoholi	Huumeet	Iskeemiset sydänsairaudet
Varsinais-Suomi	Alkoholi	Huumeet	Itsemurha

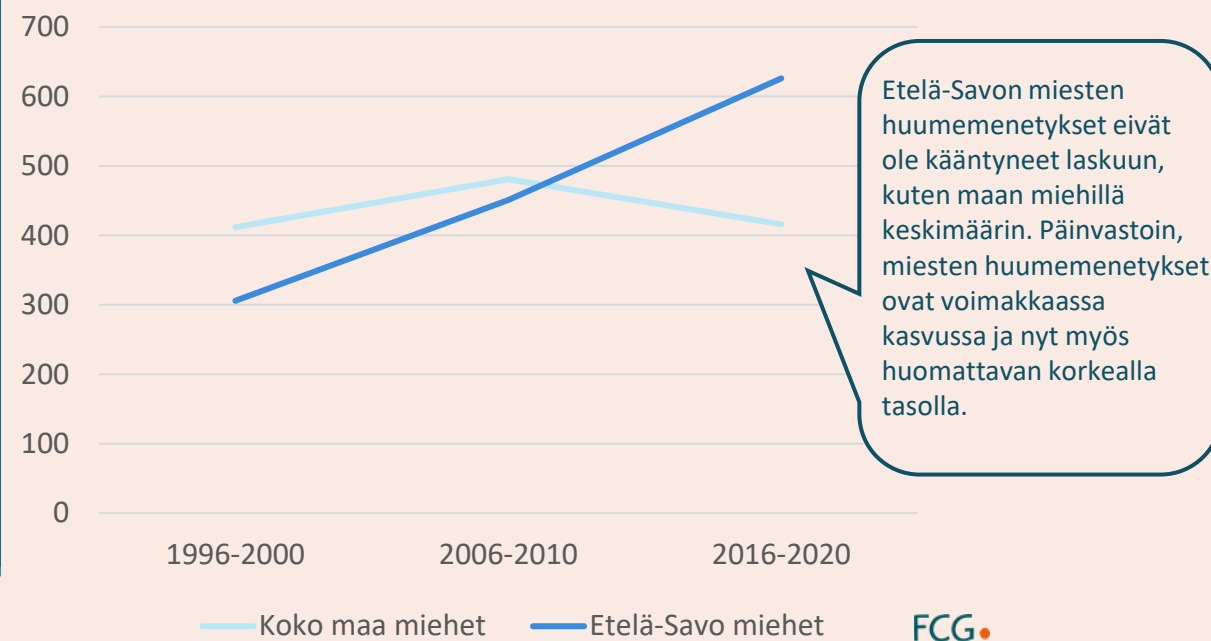

Nostoja huolestuttavasta alueellisesta kehityksestä 1/2

Naisten itsemurhamenetykset Länsi-Uudellamaalla

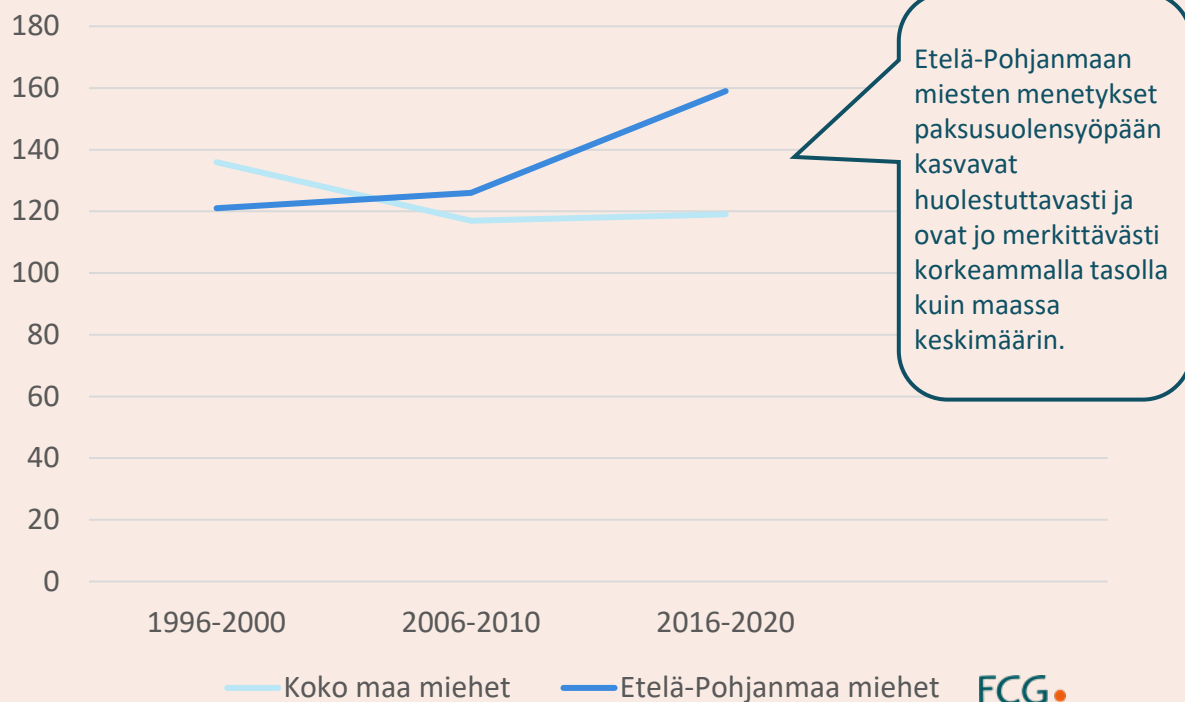

Miesten huumemenetykset Etelä-Savossa

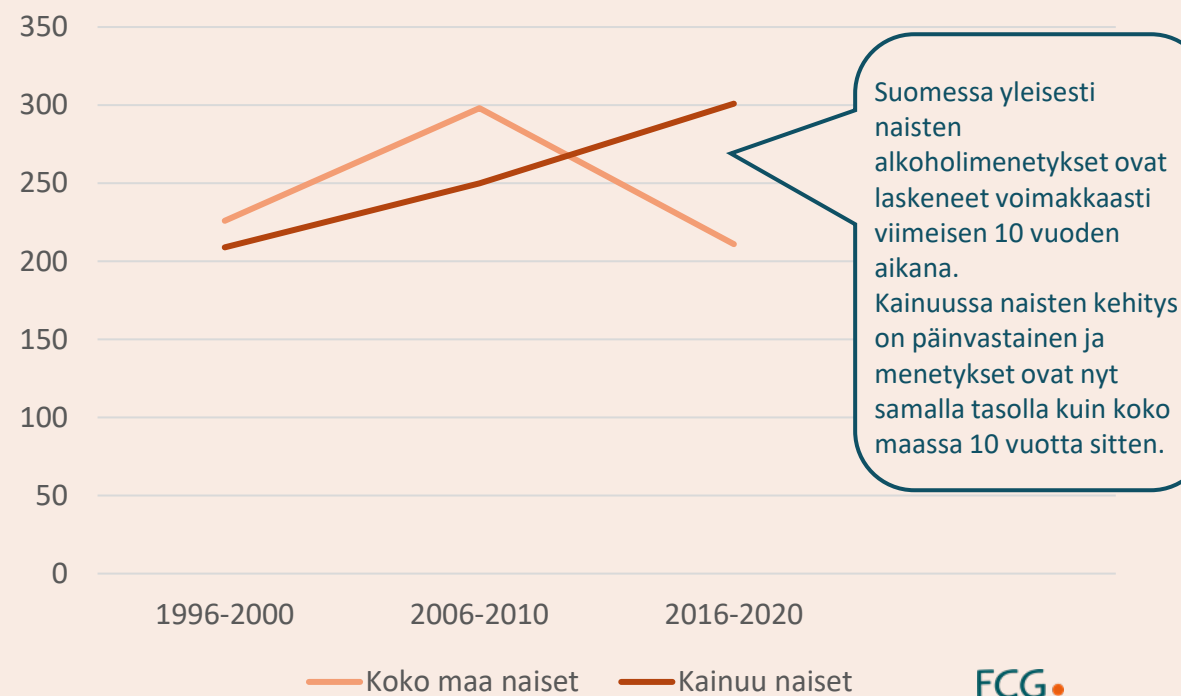

Nostoja huolestuttavasta alueellisesta kehityksestä 2/2

Miesten paksusuolensyöpämenetykset
Etelä-Pohjanmaalla

Naisten alkoholimenetykset Kainuussa

Jokaisella alueella on omat haasteensa

Etelä-Karjalassa naisten huumemenetykset eivät vähene kuten miesten

Kanta-Hämeessä rintasyöpämenetykset ovat lisääntyneet

Kainuussa menetetään eniten vuosia koko maassa (kaikki ja miehet)

Lapissa naisten kokonais-PYLL on heikentynyt kymmenessä vuodessa

Keski-Pohjanmaalla suuret menetykset liikenneonnettomuuksiin

Länsi-Uudellamaalla naisten itsemurhat huolestuttavat

Kymenlaaksossa alkoholi- ja huumemenetykset maan korkeimmat

Etelä-Savossa miesten huumekuolemat lisääntyneet merkittävästi

Etelä-Pohjanmaalla naisten itsemurhamenetykset lisääntyneet

Pohjois-Savossa menetetään paljon vuosia hengityselinsairauksiin

Pohjois-Pohjanmaalla menetetään paljon vuosia liikenneonnettomuuksiin

Itä-Uudellamaalla naisten aivoverisuonisairauksien menetykset suuret

Ahvenanmaalla miesten kokonais-PYLL heikentynyt kymmenessä vuodessa

Pirkanmaalla menetetään paljon vuosia murhiin/tappoihin

Keski-Uudellamaalla miesten huume- menetykset kasvussa

Vantaa-Keravan huumemenetykset lisääntyneet

Pohjois-Karjalan syöpämenetykset huolestuttavat

Keski-Suomessa diabeteskuolemat kehittyneet negatiivisesti

Päijät-Hämeessä naisten kokonais-PYLL koko maan heikoin

Varsinais-Suomessa naisten murha-/tappo- menetykset korkeat

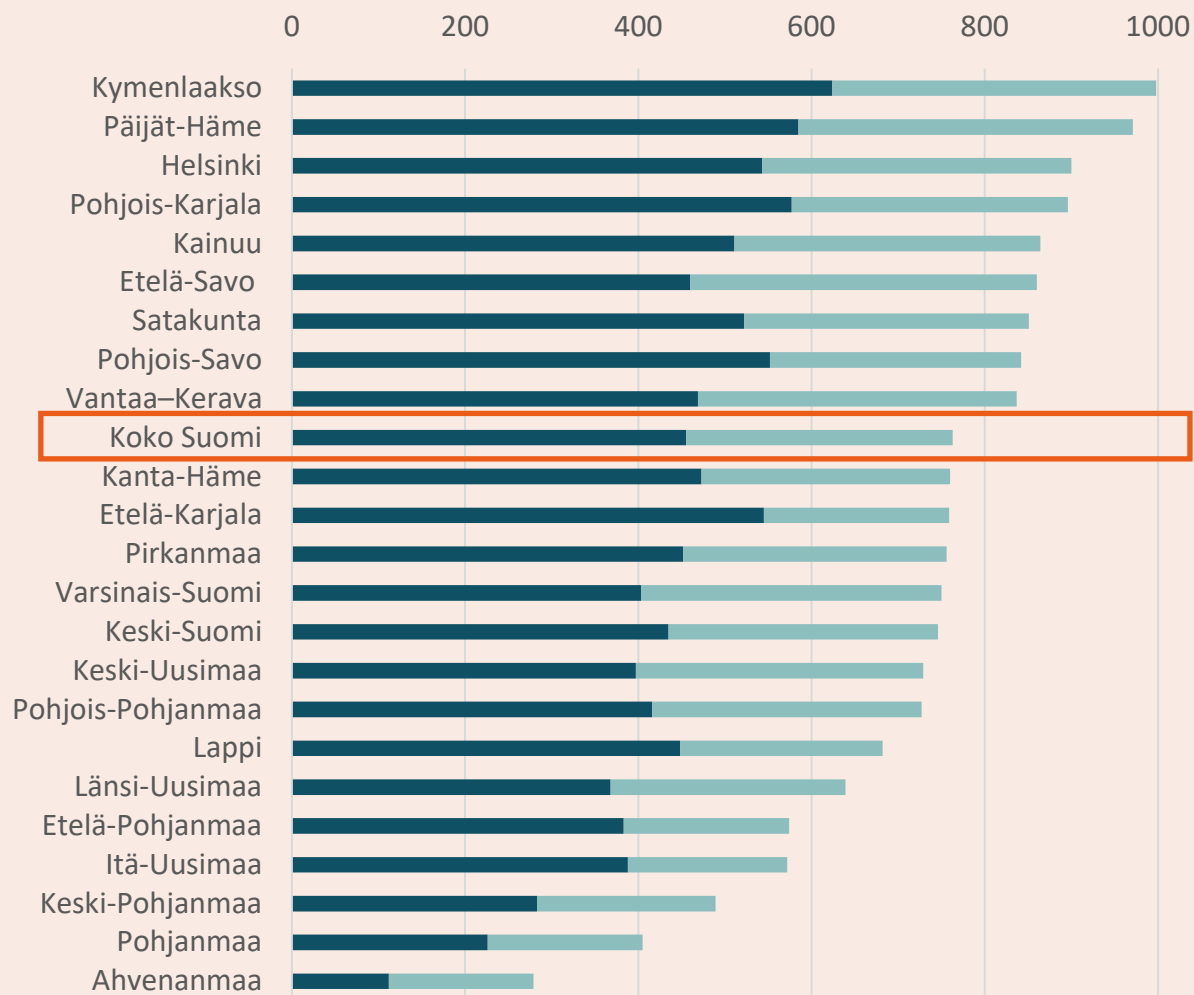
Helsingissä hengityselinsairauksiin menetetään maan keskiarvoa enemmän

Satakunnan paksusuolensyövän menetykset huolestuttavat

Pohjanmaalla menetetään paljon miesten vuosia liikenne-onnettomuuksiin

Alkoholi- ja huumemenetykset, nykytila (2016-2020)

Kymenlaaksossa suurimmat menetykset alkoholiin ja huumeisiin, lähes 1 000 menetettyä elinvuotta/100 000 asukasta/vuosi

Helsingissä jo lähes 30 % ennenaikaisesti menetetyistä vältettävissä olevista elinvuosista menetetään alkoholiin tai huumeisiin

Etelä-Savossa maan korkeimmat menetykset huumeisiin (400 menetettyä elinvuotta/100 000 asukasta/vuosi)

Etelä-Karjalassa suhteellisen korkeat alkoholimenetykset, mutta matalat huumemenetykset

Ahvenanmaalla maan paras tilanne (alkoholi+huumeet 279, eli alle 1/3 Kymenlaakson menetyksistä), mutta huumemenetykset jo suuremmat kuin alkoholimenetykset

PYLL:n avulla voidaan laskea alueen menettämä inhimillinen pääoma ja kunnan menettämät verotulot

12 % vältettävissä olevista ennenaikaisista menetetyistä elinvuosista johtuu itsemurhista (PYLL -indeksi 369)

→ **Itsemurhien takia** menetetään vuosittain Suomessa inhimillistä pääomaa noin **1 miljardi € ***

10 % vältettävissä olevista ennenaikaisista menetetyistä elinvuosista johtuu huumekuolemista (PYLL -indeksi 308)

→ **Huumekuolemien takia** menetetään vuosittain Suomessa inhimillistä pääomaa noin **770 miljoonaa € ***

Vältettävissä olevasta ennenaikaisesta kuolleisuudesta nousevat suurimmat haasteet Suomessa ja mitä niille tulisi tehdä

Haasteet

Maantieteelliset erot ja eriarvoisuus

- Kaikkialla ei toimi samat toimenpiteet

Sukupuolien erot

- Toisaalta ero poikkeuksellisen suuri naisten eduksi, mutta toisaalta naisten tilanne heikkenee monessa
- Naisten kasvavat ongelmat heijastuvat laajasti perheisiin

Alkoholi ja huumeet

- Sekä niihin osittain kytkeytyvät itsemurhat

Tarvitaan

Alueen nykytilan tuntemusta ja siihen perustuva toimenpidesuunnitelma

- Kaikkia alueen ongelmia on vaikea tunnistaa ilman tarkempaa analyysiä

Moniammatillista ja monialaista avointa yhteistyötä

- Sote-uudistuksessa haasteena vastuun jakautuminen kunnan ja hyvinvointialueen kesken

Pitkäjänteisyyttä ja seuranta

- Hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen on työtä, jossa tulokset vaativat pitkäjänteistä työtä

Pyydä veloitukseton esittely
oman hyvinvointialueesi
yleistilanteesta esimerkiksi
valtuustoon tai
hyvinvointialueen ja kuntien
yhteistyökokoukseen.

FCG.

Ole yhteydessä!

Emma Kajander

Asiantuntijalääkäri, terveyshuollon erikoislääkäri

emma.kajander@fcg.fi

040 533 0980

www.fcg.fi